

Toespraak bij Herdenking Kindertransporten 9 juni 2024, Nationaal Monument Kamp Vught

door Marianne Schelvis

Mijn naam is Marianne Schelvis. Ik ben de dochter van Jules Schelvis en ben geboren in 1954. Mijn vader heeft als slechts 1 van de totaal 18 gevangenen vernietigingskamp Sobibor overleefd, maar zijn vrouw en schoonfamilie zijn bij aankomst in Sobibor meteen de gaskamers ingegaagd. Mijn vader heeft een groot deel van zijn leven gewijd aan het doen van onderzoek naar en het op de kaart zetten van dit kamp. Zijn grootste drijfveer om dit te doen was om mensen, maar vooral jongeren, te zeggen: vertel het door opdat we niet vergeten dat zoveel onschuldige mensen door Hitler en zijn barbaarse naziregime zijn vermoord.

Het is fantastisch dat bij deze herdenking zoveel kinderen aanwezig zijn.

Ik had een goede jeugd met een lieve vader die hard werkte voor zijn gezin en een lieve zorgzame moeder.

Op de lagere school begreep ik wel door mijn moeder dat mijn vader in de tweede wereldoorlog hele nare dingen had meegemaakt. Maar daar wilde ik hem niet mee belasten en met vragen ging ik dan naar mijn moeder. Zij gaf mij een boekje dat mijn vader meteen na zijn bevrijding had geschreven en in dat boekje stond wat hij allemaal had meegemaakt in de concentratiekampen. Zo kwam ik aan mijn informatie over mijn vader. Hierdoor begreep ik ook dat ik van Joodse afkomst ben.

Als er op school over de oorlog werd gesproken was ik vaak aan het bedenken waar ik mijzelf kon verstoppen als er weer oorlog zou komen en er mensen opgepakt zouden worden. Ik kwam echter nooit verder dan de zinken vuilnisbak die we vroeger hadden.

Toen mijn vader met vervroegd pensioen ging begon hij aan zijn boek vernietigingskamp Sobibor waar ik de transportlijsten voor heb getypt. Voor dit boek heeft hij uiteindelijk een eredoctoraat ontvangen van de Universiteit van Amsterdam. In de jaren dat ik zelf een gezin met jonge kinderen had, speelde de oorlog niet zo'n grote rol in mijn leven. Wel las ik veel over de oorlog en heb op TV diverse series hierover gekeken. Toen de film *Escape from Sobibor* over de opstand in kamp Sobibor met Rutger Hauer, een toen bekende Nederlandse acteur, beschikbaar kwam, kon ik deze niet kijken in het bijzijn van anderen. Daar heb ik een moment voor uitgekozen om de film alleen te kunnen kijken.

Regelmatig droomde ik dat ik in een concentratiekamp gevangen was genomen. Deze dromen had ik vooral in de jaren 90 tijdens de beelden op tv van de uitgehongerde gevangenen in Srebrenica. Er was toen oorlog in voormalig Joegoslavië waarbij Bosniërs in concentratiekampen gevangen waren genomen. Ook hier werden de gevangenen beestachtig behandeld.

Mijn vader heeft mij echter nooit belast met zijn oorlogsverleden maar toch heeft de oorlog en vooral Sobibor als een draad door mijn leven gelopen. Toen mijn vader lezingen ging geven ben ik regelmatig met hem meegegaan om zijn tas met boeken te dragen maar ook om bij lezingen de powerpointpresentatie te bedienen op de laptop. Ook begeleidde ik hem

regelmatig bij herdenkingen, zoals ook hier in kamp Vught. Zijn vriendin Lotty Huffener-Veffer was bijna altijd van de partij. Haar zusje Carla was een van de kinderen van het kindertransport. Mijn vader was een altijd graag geziene gast en een beetje een charmeur, de dames liepen altijd weg met hem. Tot aan zijn dood op 95-jarige leeftijd heeft hij zich met Sobibor bezig gehouden.

Het laatste grote project dat hij heeft gedaan was 'Er reed een trein'. Dit was een prachtig samenwerkingsverband met het Nationaal Symfonisch Kamerorkest dat zijn verhaal over zijn transport naar Sobibor omlijstte met prachtige toepasselijke muziek. Ook de koning heeft dit gehoord en gezien in de Westerkerk in Amsterdam. De koning sprak in coronatijd op 4 mei 2020 op de Dam o.a. over dit concert en sprak over een getuigenis die hij nooit zal vergeten. Wat was ik trots op mijn vader, dat hij zich zo heeft ingezet om vernietigingskamp Sobibor bekendheid te geven. Voor al zijn werk heeft hij naast het eredoctoraat ook een koninklijke onderscheiding gekregen.

Na zijn overlijden is er inmiddels een brug in Amsterdam naar hem vernoemd en zal er in Amstelveen, zijn laatste woonplaats, een straat naar hem worden vernoemd.

Nadat hij overleed in april 2016, heb ik mij een periode afgesloten voor het grootste deel van zijn projecten. Veel mensen begonnen aan mij te trekken voor van alles en nog wat over mijn vader. Hier had ik geen behoefte aan en ik wilde gewoon verder met mijn leven. Per slot van rekening was hij ook gewoon mijn vader.

Echter, het bloed kruipt waar het niet gaan kan en van lieverlee ben ik er toch weer een beetje ingezogen, vooral door de geweldige bestuursleden en oud-bestuursleden van de Stichting Sobibor, die overigens dit jaar 25 jaar geleden door mijn vader is opgericht. Ook vind ik het belangrijk dat mijn vaders missie door de Stichting Sobibor wordt voortgezet en draag daar graag mijn steentje aan bij.

Toen ik vorig jaar werd benaderd door de directeur van het museum in Sobibor om naar de 80^e herdenking te komen, heb ik ja gezegd. Niet wetende wat dit bij mij zou doen. Ik ben met een deel van het huidige en oude bestuur naar Polen gereisd, die mij goed hebben ondersteund tijdens deze herdenking. Inmiddels was ik benaderd door de NOS die mij daar wilde interviewen en filmen. Ik ben daar mee akkoord gegaan.

Ik beschouw mijzelf als een nuchter type, die graag de dingen bij de naam noemt en niet snel emotioneel is.

Op het moment dat ik in Sobibor op de Rampe liep, flitsten er akelige beelden door mij heen van treinwagons volgepakt met mensen die uit de treinen werden geslagen, hun dood tegemoet. Ik begon spontaan te huilen en kon nauwelijks meer uit mijn woorden komen. Het verbaasde mij en ik bleek toch niet zo'n ijskonijn te zijn als ik zelf dacht.

Toen ik werd gevraagd om hier mijn verhaal te vertellen, voelde ik dat ik dat nu wel zou kunnen.

Mijn vader heeft belangrijk werk verricht met als motto: vertel het door opdat wij niet vergeten.

Want het grootste goed wat mensen kunnen hebben is een goede gezondheid in vrijheid.